

Ewa Komorowska

Institut Filologii Słowianskiej Uniwersytetu Szczecińskiego
ekomorowska@post.pl

Neda Pintarić

Wydział Filozoficzny Uniwersytetu w Zagrzebiu
npintari@ffzg.unizg.hr

Laska to kij, pochlebstwo czy czułość? Czyli o chorwacko-polsko-rosyjskich aproksymatach

Celem pracy jest pokazanie chorwacko-polsko-rosyjskich aproksymatów. Materiał badawczy ekscerpowany był z prac leksykograficznych dwujęzycznych: *Rosyjsko-polskiego słownika paraleli leksykalnych* Wołodymira Dubiczynskiego, monografii Kristiana Lewisa pt. *Lažni prijatelji* oraz z przykładów wynotowanych przez autorkę z polskiego, rosyjskiego i chorwackiego języka mówionego. Analiza materiału prowadzona była z punktu widzenia leksykalno-semantycznego w aspekcie porównawczym chorwacko-polsko-rosyjskim. Zastosowano nowatorską metodę opisu omawiającą zagadnienie aproksymacji nie przy użyciu różnych definicji słownikowych, jak jest to przyjęte w dotychczasowych słownikach, lecz poprzez podawanie ekwiwalentów semantycznych dla poszczególnych aproksymatów. Zebrano 42 przykłady chorwacko-polsko-rosyjskich aproksymatów, a w tym 9 przykładów aproksymatów pełnych (całkowitych) i 33 przykłady aproksymatów częściowych.

Przedstawione rozważania są jedynie zasygnalizowaniem badań, podjętych przez autorki niniejszej pracy. Aproksymacja w trzech językach niewątpliwie zasługuje na dalsze szczegółowe analizy.

Słowa kluczowe: aproksymaty, leksyka, semantyka, język chorwacki, polski, rosyjski

1. Wprowadzenie

Komunikowanie się językowe na pograniczu kultur i języków może sprzyjać powstawaniu pewnych niefortunności językowych. Niefortunności tego typu powodują zwykle pewne nieporozumienia i śmieszności, wynikające z użycia zbieżnych brzmieniowo słów, które mają odmienne znaczenie. Tego typu zjawisko językowe określane jest w lingwistyce współczesnej jako *falszywi przyjaciele tłumacza*¹. Określenie to ma w różnych językach swoje ekwiwalenty: ang. *false friend*, chorw. *lažni prijatelji*, czes. *falešni přátelé*, franc. *les faux amis*, niem. *falsche Freunde*, ros. *ложные друзья переводчика*, słowac. *falošni priatelja*, ukr. *фальшиві друзі перекладача*, itd.

Równoległe pojawiają się inne terminy, np. *mylące podobieństwa międzyjęzykowe*², *homonimy / paronimy międzyjęzykowe*³, *ekwiwalenty pozorne*⁴, *tautonimy*⁵, *pseudoekwiwalenty*⁶, *wyrazy zdradliwe złudne*⁷, *aproksymaty*⁸, *pułapki leksykalne*⁹, *pozorne paralele leksykalne i niepełne paralele leksykalne*¹⁰, *heteronimy międzyjęzykowe* itd.

¹ Określenie to wprowadzili w 1928 roku Maxime Koessler i Jules Derocquigny w pracy *Les faux amis ou Les trahisons du vocabulaire anglais: Conseils aux traducteurs*

² Z. Grosbart, *Problem mylących podobieństw międzyjęzykowych. Próba definicji i poszukiwania terminologiczne*, „Acta Universitatis Lodziensis, Folia Litteraria”, 9, 1982, s. 197–208.

³ B. Zinkiewicz-Tomanek, *Rzeczownikowe i przymiotnikowe „homonimy międzyjęzykowe” w procesie nauczania języka ukraińskiego studentów filologii ukraińskiej*, [w:] *Współzależność języków słowiańskich, Aspekt lingwistyczny i glottodydaktyczny* Gdańsk 1998, s. 241–257; *Słownik serbsko-polskich homonimów i paronimów*, pod red. D. Šipki, Poznań 1999.

⁴ I. Daszczyńska, *Rosyjsko-polskie pozorne ekwiwalenty frazeologiczne*, Słupsk 1984.

⁵ R. Lipczuk, A. Kątny, Ch. Schatte, *Niemiecko-polski słownik tautonimów*, Warszawa 1995.

⁶ *Tezaurus terminologii translatorycznej*, Warszawa 1993, s. 85, 261.

⁷ *Czesko-polski słownik zdradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych*, pod red. Z. Orłoś, Kraków 2006. E. Lotko, *Zrãdnà slova v polštiniě a češtiniě: lexikologický pohled a slovník*, Olomouc 1992; Zinkiewicz-Tomanek B., *Polsko-ukraińskie wyrazy zdradliwe. Pułapki gramatyczne*, [w:] *Statość i zmienność w językach i kulturach świata*, T. I, Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Ewie Komorowskiej z okazji 30-lecia pracy naukowej, Szczecin 2014, s. 587–596.

⁸ W. Karpaczewa, *Aproksymaty – wyrazy różnych języków o podobnej formie a odmiennym znaczeniu (na przykładzie języka polskiego i bułgarskiego)*, „Rocznik Sławistyczny” 1987, t. XLV, cz. 1, s. 45–50; E. Komorowska, N. Pintarić, „Vrijedan”, czyli pracowity? *O aproksymatach polsko-chorwackich*, [w:] *Słowo. Tekst. Czas X. Jednostka frazeologiczna w tradycyjnych i nowych paradygmatach naukowych*, pod red. M. Aleksiejenki i H. Waltera, Szczecin-Greifswald 2010, s. 571–579.

⁹ E. Tokarz, *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-chorwackich*, Katowice 1998; W. Karpaczewa, Ch. Symeonowa, E. Tokarz, *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-bułgarskich*, Katowice 1994.

¹⁰ W. Dubiczynski wprowadził termin ложные лексические параллели (pozorne paralele leksykalne – gdy ani jedno znaczenie porównywanych wyrazów nie pokrywa się) i неполные лексические параллели (niepełne paralele leksykalne – gdy porównywane wyrazy różnią się przynajmniej w jednym ze znaczeń) – В. Дубичинский, Т. Ройтер, Русско-немецкий словарь лексических

Na potrzeby materiału przyjmujemy termin *aprosymaty*. Jest to termin zaproponowany przez bułgarską językoznawczynię M. Karpaczewą¹¹. *Aproksymacja* pochodzi z języka łacińskiego: *approximatio* – ‘przybliżenie, zbliżenie się, ujęcie czegoś w sposób niezupełnie ściśle’. M. Karpaczewa rozumie *aprosymaty* jako: „wyrazy różnych języków o podobnej formie a odmiennym znaczeniu”. *Aproksymaty* definiujemy na potrzeby naszego materiału jako: „wyrazy z różnych języków identyczne lub podobne pod względem formalnym, a różniące się znaczeniem”.

Autorki pracy omawiały już aproksymaty, lecz tylko w odniesieniu do dwóch języków: polskiego i rosyjskiego¹² oraz polskiego i chorwackiego¹³. W niniejszej pracy postanowiłyśmy podjąć próbę przeanalizowania nie dwóch, lecz trzech języków pod kątem zjawiska aproksymacji. Zatem przedmiotem zainteresowania staną się rosyjsko-polsko-chorwackie aproksymaty. Ze względu na brak słownika aproksymatów dla trzech języków równocześnie: polskiego, rosyjskiego i chorwackiego, przedstawiona praca ma charakter nowatorski i stanowi pierwsze w literaturze lingwistycznej omówienie zagadnienia aproksymacji w aspekcie wspomnianych trzech języków. Innymi słowy, prezentowana praca jest próbą odpowiedzi na pytanie: czy można mówić o aproksymacji polsko-rosyjsko-chorwackiej, a jeśli tak, to w jakim zakresie?

Materiał badawczy ekscerpowany został z prac leksykograficznych dwujęzycznych: *Rosyjsko-polskiego słownika paraleli leksykalnych* Wołodymira Dubiczyńskiego¹⁴ i monografii Kristiana Lewisa pt. *Lažni prijatelji*¹⁵

oraz wynotowany z polskiego, rosyjskiego i chorwackiego języka mówionego.

Brak słownika trójjęzycznego spowodował, że materiał badawczy dla niniejszego artykułu przygotowany został częściowo na podstawie odnotowanych powyżej słowników oraz częściowo na podstawie analizy własnej. Ze względu na fakt, że autorki-

параллелей, Москва 2011, s. 5–6; B. Zinkiewicz-Tomanek, *Ukraińsko-polskie niepełne paralele leksykalne i gramatyczne jako źródło interferencji*, [w:] *Wokół homonimii międzyjęzykowej*, Warszawa 2018, s. 159–173; Б. Зінкевич-Томанек, *Українсько-польські лексичні паралелі*, „Вестник международного славянского университета”, Харьков, Серия „Філологія”, том II, 4, 1999, s. 38–42; B. Zinkiewicz-Tomanek, *Українсько-польські неповні лексичні паралелі як причина інтерференції*. „TeKa Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych”, T. V, Oddział PAN w Lublinie, Lublin 2010, s.177–184.

¹¹ W. Karpaczewa, *Aproksymaty – wyrazy różnych ...*, op. cit. s. 46

¹² E. Komorowska, *Jak się ma krawat do kratav’, dywan do divan czy kawior do kavior, czyli o polsko-rosyjskiej homonimii międzyjęzykowej*, [w:] „Studia Językoznawcze” t. 11 (2012), s. 93–108.

¹³ E. Komorowska, N. Pintarić, *Vrijedan czyli pracowity? O aproksymatach polsko-chorwackich*, [w:] Słowo. Tekst. Czas X, red. Michaił Aleksiejenko i Harry Walter, Szczecin - Greifswald, 2010, s. 571–579.

¹⁴ В. Дубичинский, *Русско-польский словарь лексических параллелей*, Charków (w przygotowaniu).

¹⁵ K. Lewis, *Lažni prijatelji s rječnikom hrvatsko-ruskih lažnih prijatelja*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2016.

-językoznawczynie są równocześnie *native speakerami* języka polskiego i języka chorwackiego oraz specjalistkami w zakresie języka rosyjskiego, możliwe było zebranie i opracowanie indywidualnego materiału badawczego polsko-rosyjsko-chorwackich aproksymatów. Zdajemy sobie sprawę, że ze względu na nowatorstwo zbiór aproksymatów jest jeszcze niepełny, ale stanowi on już wprowadzenie w zagadnienie aproksymacji trójjęzycznej. Tak więc celem pracy jest pokazanie chorwacko-polsko-rosyjskich aproksymatów. Przyjmujemy synchroniczną leksykalno-semantyczną metodologię opisu materiału językowego w aspekcie porównawczym.

Nowatorstwo pracy polega na tym, że w odróżnieniu od prac leksykograficznych, omawiających zagadnienie aproksymacji przy użyciu różnych definicji słownikowych, autorki proponują umieszczenie tłumaczenia ekwiwalentów semantycznych poszczególnych aproksymatów. W artykule przedmiotem opisu staną się aproksymaty o różnym stopniu zróżnicowania znaczeniowego. Przy opisie aproksymatów zachowana będzie następująca kolejność: wyraz chorwacki z tłumaczeniem polskim i rosyjskim, następnie wyraz polski z tłumaczeniem chorwackim i rosyjskim oraz wyraz rosyjski z tłumaczeniem chorwackim i polskim. W pracy zastosujemy system oznaczeń polegający na tym, że różniące się fonemy podkreślamy dolną kreską. Aproksymaty rozpatrzone zostaną z punktu widzenia ich różnic na płaszczyźnie ortograficznej, fonetycznej, morfologicznej i semantycznej. Przedmiotem opisu staną się leksemy rzeczownikowe (oraz jeden tylko leksem przymiotnikowy w języku chorwackim).

Aproksymaty podzielone zostaną na dwie zasadnicze grupy aproksymatów pełnych (całkowitych) i aproksymatów niepełnych (częściowych). Zasadnicza różnica między nimi polega na tym, że aproksymaty pełne są identyczne pod względem ortograficznym, brzmieniowym i morfologicznym, a różni je jedynie semantyka odmienna dla języka chorwackiego, polskiego i rosyjskiego. Natomiast aproksymaty częściowe są łądząco do siebie podobne w zapisie czy wymowie, lecz nie takie same, czyli oprócz różnicy semantycznej występują również innego typu różnice, które, mimo wszystko, sugerują spore podobieństwo między nimi.

2. Analiza przykładów

2. 1. *Pełne (całkowite) chorwacko-polsko-rosyjskie aproksymaty*

Do danej grupy zaliczamy najbardziej mylącą w kontaktach międzyjęzycznych grupę, aproksymatów, które charakteryzują się jednakowym zapisem graficznym¹⁶, zgodnością fonetyczną i miejscem akcentu, ale różniące się znaczeniem.

¹⁶ Nie traktujemy jako różnicy graficznej typów alfabetów: łacinki dla języka polskiego i chorwackiego, grażdanki dla alfabetu rosyjskiego.

Wybrane przykłady:

- (1) ČAS pol. 'chwila', ros. 'момент'
 CZAS hrv. 'vrijeme', ros. 'время'
 ЧАС hrv. 'sat', pol. 'godzina'¹⁷
- (2) ČAŠA pol. 'szklanka', ros. 'стекло'
 CZASZA hrv. 'kupola', ros. 'купол'
 ЧАША hrv. 'dio padobrana', pol. 'część spadochronu'¹⁸
- (3) ČAŠKA pol. 'kielich kwiatka', ros. 'чашечка'
 CZASZKA hrv. 'lubanja', ros. 'череп'
 ЧАШКА hrv. 'šalica', pol. 'filiżanka'
- (4) DRUŽBA pol. 'stowarzyszenie', ros. 'ассоциация'
 DRUŽBA hrv. 'kum', ros. 'шафер'
 ДРУЖБА hrv. 'prijateljstvo', pol. 'przyjaźń'
- (5) GRUDA pol. 'bryła śniegu', ros. 'глыба снега'
 GRUDA hrv. 'grumen zemlje', ros. 'кусок земли'
 ГРУДА hrv. 'stog', pol. 'sterta, stos'
- (6) LASKA pol. 'pochlebstwo', ros. 'лесть'
 LASKA hrv. 'štap', ros. 'трость'
 ЛАСКА hrv. 'nježnost', pol. 'czułość'
- (7) MAJKA pol. 'matka', ros. 'мать'
 MAJKA hrv. 'imie: *Maja*', ros. 'имя: *Мая*'
 МАЙКА hrv. 'majica', pol. 'podkoszulek',
- (8) OBRAZ pol. 'policzek', ros. 'щека'
 OBRAZ hrv. 'slika', ros. '*картина*'
 ОБРАЗ hrv. 'zamisao', pol. 'wyobrażenie'

¹⁷ W danym przykładzie nie ma różnicy brzmieniowej w wymowie spółgłoski nagłosowej [Č] i [CZ] w języku chorwackim i polskim, natomiast w wymowie rosyjskiej [Ч] różni się miękkością.

¹⁸ W przykładzie (2) różnica dotyczy jedynie zapisu graficznego. W języku rosyjskim fonem [Ч] wymawiany jest miękko.

PUŠKA ‘strzelba’, ‘ружьѣ’

PUSZKA hrv. ‘konzerva’, ros. ‘консервная банка’

ПУШКА hrv. ‘top’, pol. ‘armata’¹⁹

2. 2. Niepełne (częściowe) chorwacko-polsko-rosyjskie aproksymaty

Do danej grupy należą chorwacko-polsko-rosyjskie aproksymaty łądząco podobne, ale różniące się, np. w zakresie ortografii, fonetyki, miejsca akcentu, morfologii i mające różne znaczenie.

1. Aproksymaty o jednakowym zapisie graficznym, ale różnym miejscu akcentu

(10) **DRŲGA** pol. ‘narkotyki’, ros. ‘наркотики’

DRŲGA chorw. ‘put’, ros. ‘путь’

ДРОГА chorw. ‘prečka na kolima’, pol. ‘rozwora’,

(11) **JAGODA** pol. ‘truskawka’ ros. ‘клубника’

JAGODA chorw. ‘bobica’, ros. ‘ягода’

ЯГОДА chorw. ‘borovnica’, pol. ‘borówka’

(12) **LİSTOPAD** pol. ‘październik’, ros. ‘октябрь’

LİSTOPAD chorw. ‘studenj’, ros. ‘ноябрь’

ЛИСТОПАД chorw. ‘padanje lišća’, pol. ‘opadanie liści’

(13) **ŲBROK** pol. ‘posiłek’, ros. ‘еда’

ŲBROK chorw. ‘rata; krma’, ros. ‘корм, фураж’

ОБРОК chorw. ‘režije’, pol. ‘czynsz’

(14) **ŲPASKA** pol. ‘uwaga’, ros. ‘замечание’

ŲPASKA chorw. ‘traka’, ros. ‘повязка’

ОПАСКА chorw. ‘bojazan’, pol. ‘obawa’

(15) **STRAŲNJICA** pol. ‘pośladki’, ros. ‘задница’

STRAŲNJICA chorw. ‘stražarnica’, ros. ‘сторожевая башня’

СТРАЖНИЦА chorw. ‘stražar’, pol. ‘strażnik’

¹⁹ W przykładzie (9) różnica w zapisie graficznym wiąże się z odmienną grafiką **SZ** w trzech analizowanych językach jako litery: hrv.- Š-, pol.- **SZ**-, ros.- Ш-.

- (16) **ZASTAVA** pol. ‘flaga’, ros. ‘флаг’
ZASTAWA chorw. ‘serviranje’, ros. ‘сервировка’
ЗАСТАВА chorw. ‘stražarnica’, pol. ‘strażnica’

- (17) **ZAVJESA** pol. ‘firanka’, ros. ‘занавес’
ZAWIĘSA chorw. ‘petlja’, ros. ‘петля’
ZABĘSA chorw. ‘draperija’, pol. ‘zasłona’²⁰

2. *Aproksymaty różniące się miejscem akcentu i zapisem samogłosek*

- (18) **BESJEDA**²¹ pol. ‘przemówienie’, ros. ‘речь’
BIESIADA chorw. ‘proslava’, ros. ‘пир’
БЕСЕДА chorw. ‘razgovor’, pol. ‘rozmowa, gawęda’
- (19) **CJELINA** pol. ‘całość’, ros. ‘совокупность’
CELINA chorw/ros. osobno žensko ime
ЦЕЛИНА chorw. ‘neplodna zemlja’, pol. ‘nieurodzjna gleba’²²
- (20) **DUŠEK** pol. ‘materac’, ros. ‘матрас’;
DUSZEK chorw. ‘gnom’, ros. ‘гном’
ДУШОК chorw. ‘smradić’, pol. ‘zapaszek’
- (21) **KONAČNOST** pol. ‘ostateczność’, ros. ‘окончателъность’
KONIECZNOŚĆ chorw. ‘neophodnost’, ros. ‘необходимость’
КОНЕЧНОСТЬ chorw. ‘završnost’, pol. ‘ostateczność’
- (22) **NABOR** pol. ‘fałda’, ros. ‘складка’
NABÓR chorw. ‘regrutacija’, ros. ‘вербовка’
НАБОР chorw. ‘skup’, pol. ‘zbiór’

²⁰ W przykładzie (17) jest nieco inny zapis graficzny odpowiadający ortografii poszczególnych języków: **-JE-/-IE-/-E-** o jednakowym brzmieniu.

²¹ W przykładzie (18) zauważa się różnice w miejscu akcentu oraz różnice graficzna w zapisie, wynikająca z realizacji historycznej samogłoski [ě].

²² W przykładzie (19) występuje różnica w miejscu akcentu w języku rosyjskim, który pada na ostatnią sylabę, w odróżnieniu od języka chorwackiego i polskiego, gdzie jest akcentem paroksytonicznym.

- (23) **NEVJESTA** pol. ‘synowa’, ros. ‘невестка’
NI EW I A STA chorw. ‘žena’, ros. ‘женщина’
HEB E STA chorw. ‘zaručnica’, ros. ‘наречзона’
- (24) **PĪTANJE** pol. ‘tuczenie’, ros. ‘откорм’
PYT AN IE hrv. ‘pitanje’, ros. ‘вопрос’
ПИТА НИ Е hrv. ‘hranidba’, pol. ‘żywienie’
- (25) **POLET** pol. ‘wzlot’, ros. ‘взлёт’
POLOT chorw. ‘mašta’, ros. ‘творческое воображение’
ПОЛ ЁТ chorw. ‘let’, pol. ‘lot’
- (26) **POVRAT** pol. ‘zwrot’, ros. ‘возврат’
POWRÓT chorw. ‘vraćanje’, ros. ‘возвращение’
ПОВОРОТ chorw. ‘zavoj’, pol. ‘zakręt, obrót’²³
- (27) **POZIV** pol. ‘zaproszenie’, ros. ‘приглашение’
POZEW chorw. ‘sudski poziv’, ros. ‘вызов на суд’
ПОЗЫВ chorw. ‘želja’, pol. ‘pożądanie’²⁴
- (28) **ZAVOD** pol. ‘instytut’, ros. ‘институт’
ZAWÓD chorw. ‘zanimanje, profesija’, ros. ‘профессия’
ЗАВОД chorw. ‘tvornica’, pol. ‘fabryka’
3. *Aproksymaty różniące się miejscem akcentu i zapisem spółgłosek*
- (29) **GODINA** pol. ‘rok’, ros. ‘год’
GODZINA chorw. ‘sat’, ros. ‘час’
ГОДИНА chorw. ‘svečanost’, pol. ‘uroczystość’
- (30) **NAPAST** pol. ‘pokuszenie’, ros. ‘искушение, соблазн’
NAPAŚĆ chorw. ‘navala’, ‘атака’
НАПАСТЬ chorw. ‘siromaštvo, nesreća’, pol. ‘bieda, nieszczęście’²⁵

²³ W przykładzie (26) pojawia się różnica miejsca akcentu w języku rosyjskim w odróżnieniu od języka chorwackiego i polskiego. W leksemie rosyjskim występuje pełnogłos: -oro-.

²⁴ W przykładzie (27) pojawia się różnica typu samogłoski w ostatniej sylabie : -i/-e/-y- oraz miejsca akcentu.

²⁵ W przykładzie (30) zauważa się zmianę grupy spółgłoskowej w poszczególnych językach: **-ST/-ŚĆ/-СТЬ**.

- (31) **Z**AKONIK pol. ‘kodeks’, ros. ‘книга закона’
ZAKONNIK hrv. ‘redovnik’, ros. ‘монах’
ZAKONNIK hrv. ‘stručnjak za zakone’, pol. ‘znawca praw’²⁶

4. *Apiksymaty o różnym miejscu akcentu oraz o różnej realizacji prefiksalnej*

- (32) **P**RIJEPIŠ pol. ‘kopia’ ros. ‘копия’
PRZEPIŠ chorw. ‘recept’, ros. ‘рецепт’
PEREPIŠЬ chorw. ‘spisak’, pol. ‘spis’²⁷

5. *Apiksymaty o tym samym miejscu akcentu, ale różniące się zapisem samogłosek*

- (33) **S**TROJ pol. ‘urządzenie’, ros. ‘устройство’
STRÓJ chorw. ‘odjeća’, ros. ‘одежда’
STROJЬ chorw. ‘red’, pol. ‘porządek, rząd’
- (34) **S**TVOR pol. ‘stworzenie’, ‘существо’
STWÓR chorw. ‘biće iz bajke’, ros. ‘чудовище’
STВОР chorw. ‘poklopac’, pol. ‘klapa’

6. *Apiksymaty o tym samym miejscu akcentu oraz różniące się zapisem spółgłosek*

- (35) **B**ANKA pol. ‘bank’, ros. ‘банк’
BAŃKA chorw. ‘mjehurić’, ros. ‘пузырь’
BANKA chorw. ‘staklenka’, pol. ‘słów, słoik’²⁸
- (36) **L**ASKA pol. ‘pochlebstwo’, ros. ‘лесть’
ŁASKA chorw. ‘milosrđe’, ros. ‘милость’
LASKA chorw. ‘nježnost’, pol. ‘czułość’

²⁶ W przykładzie (31) różnica wynika z innego miejsca akcentu w leksemie chorwackim (akcent pada na pierwszą sylabę) w porównaniu z językiem polskim i rosyjskim, gdzie jest akcent paroksytoniczny. Ponadto w języku chorwackim w leksemie występuje tylko jedna spółgłoska N, a w języku polskim i rosyjskim jest reduplikacja spółgłoski NN i HH.

²⁷ W przykładzie (32) pojawia się różnica słowotwórcza form prefiksalnych: *prije-/prze-/pere-*.

²⁸ W przykładzie (35) w języku polskim występuje spółgłoska miękka Ń, w odróżnieniu od języka polskiego i rosyjskiego.

- (37) **LUG** pol. ‘lasek’, ros. ‘лесок’
 ŁUG chorw. ‘lug/lužina’, ros. ‘щелочь’
 ЛУГ chorw. ‘livada’, pol. ‘łąka’

7. *Aproksymaty o tym samym miejscu akcentu, ale różniące się zapisem samogłosek i spółgłosek*

- (38) **DROB** pol. ‘wnętrzości brzucha’, ros. ‘брюшная полость’
 DRÓB chorw. ‘perad’, ros. ‘мясо из птицы’
 ДРОБЬ chorw. ‘sačma’, pol. ‘śrut’

- (39) **MASLENKA** pol. ‘naczynie do wyrabiania masła’, ros. ‘сосуда для замеса масла’
 MAŚLANKA chorw. ‘stepko’, ros. ‘пахта’
 МАСЛЕНКА chorw. ‘maslenka’, pol. ‘maselniczka’

8. *Aproksymaty o różnym miejscu akcentu oraz różniące się zapisem samogłosek i spółgłosek*

- (40) **NALOG** pol. ‘zamówienie’, ros. ‘заказ’
 NAŁÓG chorw. ‘ovisnost’, ros. ‘зависимость’
 НАЛОГ chorw. ‘porez’, pol. ‘podatek’

- (41) **UZOR** pol. ‘ideał’, ros. ‘идеал’
 WZÓR chorw. ‘uzorak’, ros. ‘шаблон’
 ВЗОP chorw. ‘pogled’, pol. ‘spojrzenie’²⁹

9. *Aproksymaty o tym samym miejscu akcentu, ale różniące się częścią mowy*

- (42) **LIJEN** pol. ‘leniwy’, ros. ‘ленивый’
 LEŃ chorw. ‘lijenčina’, ros. ‘лентяй’
 ЛЕНЬ chorw. ‘lijenost’, pol. ‘lenistwo’³⁰

²⁹ W języku chorwackim (przykład 41) występuje prefiks *U-* w odróżnieniu od języka polskiego i rosyjskiego, gdzie jest prefiks *W-/B-*.

³⁰ W języku chorwackim leksem jest przymiotnikiem (przykład 42), a w języku polskim i rosyjskim leksemy są rzeczownikami.

3. Wnioski

Analiza materiału prowadzona była z punktu widzenia leksykalno-semantycznego w aspekcie porównawczym chorwacko-polsko-rosyjskim. Zastosowano nowatorską metodę opisu omawiającą zagadnienie aproksymacji nie przy użyciu różnych definicji słownikowych, jak jest to przyjęte w dotychczasowych słownikach, lecz poprzez podawanie ekwiwalentów semantycznych dla poszczególnych aproksymatów.

Zebrano 42 przykłady chorwacko-polsko-rosyjskich aproksymatów, a w tym 9 przykładów aproksymatów pełnych (całkowitych) i 33 przykłady aproksymatów częściowych. W grupie aproksymatów częściowych odnotowano najwięcej aproksymatów różniących się miejscem akcentu i zapisem samogłosek (10) oraz aproksymatów o jednakowym zapisie graficznym, ale różnym miejscu akcentu (7). Pozostałe grupy reprezentowane są mniej licznie. Wszystkie zebrane przykłady należały do grupy rzeczowników, jedynie w przykładzie nr 42 odnotowana została różnica między aproksymatami, należącymi do różnych części mowy. W języku chorwackim jest to przymiotnik, w języku polskim i rosyjskim zaś – rzeczowniki.

Przedstawione rozważania są jedynie zasygnalizowaniem badań, podjętych przez autorkę niniejszej pracy. Aproksymacja w trzech językach niewątpliwie zasługuje na dalsze szczegółowe analizy.

Bibliografia

Słowniki

- Benešić, Julije. 1949. *Hrvatsko-poljski rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske.
- Bańko, Mirosław. 2003. *Mały słownik wyrazów kłopotliwych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Daszczyńska, Izabella. 1984. *Rosyjsko-polskie pozorne ekwiwalenty frazeologiczne*, Słupsk: WSP.
- Дубичинский, Владимир. *Русско-польский словарь лексических параллелей*. Charków. (w przygotowaniu).
- Дубичинский Владимир Владимирович, Ройтер, Тильманн. 2011. *Русско-немецкий словарь лексических параллелей*. Москва: ЭЛПИС.
- Hessen, Dymitr; Stypuła, Ryszard. 1979. *Wielki słownik polsko-rosyjski*. Moskwa – Warszawa: PWN.
- Kozielski, Ignacy. 1959. *Słownik wyrazów o podobnym brzmieniu a odmiennym znaczeniu w języku rosyjskim i polskim*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.
- Kusal, Krzysztof. 2002. *Rosyjsko-polski słownik homonimów międzyjęzykowych*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

- Karpaczewa, Marta; Symeonowa, Chriska; Tokarz, Emil. 1994. *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-bułgarskich*. Katowice: Śląsk.
- Lewis, Kristian. 2016. *Lažni prijatelji s rječnikom hrvatsko-ruskih lažnih prijatelja*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Lipczuk, Konrad; Bilut-Homplewicz, Zofia; Kątny, Andrzej; Schatte, Christoph. 1995. *Niemiecko-polski słownik tautonimów*. Warszawa: Wyd. Naukowe PWN.
- Mirowicz, Anatol; Dulewicz, Irena; Grek-Pabis, Iryda; Maryniak, Irena. 1980. *Wielki słownik rosyjsko-polski*. Warszawa: PWN.
- Moguš, Milan; Pintarić, Neda. 2002. *Poljsko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Orłóś, Teresy Zofii [ur.]. 2006. *Czesko-polski słownik zdradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych*. Kraków: Komisja Slawistyczna PAN, Oddział w Poznaniu – IFS UAM – Wydawnictwo PRO.
- Šipka, Danko. [ur.]. 1999. *Słownik serbsko-polskich homonimów i paronimów*. Poznań: Wiedza Powszechna.
- Tokarz, Emil. 1998. *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-chorwackich*. Katowice: Śląsk.

Monografie i artykuły

- Dubiczyński, Władimir Władimirowicz. 1992. *Лексические параллели в лексикографической практике. Современные проблемы лексикографии*. Харьков: Издательство Харьковского лексикографического общества, 25–29.
- Grosbart, Zygmunt. 1982. Problem mylących podobieństw międzyjęzykowych. Próba definicji i poszukiwania terminologiczne. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Litteraria Polonica*, 9, 197–208.
- Karpaczewa, W. 1987. Aproksymaty – wyrazy różnych języków o podobnej formie a odmiennym znaczeniu (na przykładzie języka polskiego i bułgarskiego). *Rocznik Slawistyczny*, XLV/1, 45–50.
- Komorowska, Ewa. 2012. Jak się ma krawat do kravat’, dywan do divan czy kawior do kavior, czyli o polsko-rosyjskiej homonimii międzyjęzykowej. *Studia Językoznawcze*, 11, 93–108.
- Lotko, Edvard. 1992. *Zràdnà slova v polštiniě a češtiniě: lexikologický pohled a slovník*. Olomouc: Votobia.
- Lukszyn, Jurij. [ur.]. 1993. *Tezaurus terminologii translatorycznej*. Warszawa: Wyd. Naukowe PWN.
- Pintarić, Neda; Komorowska Ewa. 2010. Vrijedan czyli pracowity? O aproksymatach polsko-chorwackich. U: *Słowo. Tekst. Czas X* [ur. Aleksiejenki, Michała; Waltera, Harrego]. Szczecin – Greifswald: Print Group, 571–579.
- Zinkiewicz-Tomanek, Bożena. 1998. Rzeczownikowe i przymiotnikowe „homonimy międzyjęzykowe” w procesie nauczania języka ukraińskiego studentów filologii ukraińskiej.

- U: *Współzależność języków słowiańskich, Aspekt lingwistyczny i glottodydaktyczny* [ur. Bartoszewska, Janina; Grabska, Marcelina]. Gdańsk: Uniwersytetu Gdańskiego, 241–257.
- Зінкевич-Томанек, Боżена. 1999. *Українсько-польські лексичні паралелі*. Вестник міжнародного славянського університета. Харків: Серія «Філологія», том II/4, 38–42.
- Zinkiewicz-Tomanek, Bożena. 2010. *Українсько-польські неповні лексичні паралелі як причина інтерференції. Teza Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*. Lublin: T. V, Oddział PAN w Lublinie, 177–184.
- Zinkiewicz-Tomanek, Bożena. 2014. *Polsko-ukraińskie wyrazy zdradliwe. Pułapki gramatyczne*. U: *Stalość i zmienność w językach i kulturach świata*. T. I, Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Ewie Komorowskiej z okazji 30-lecia pracy naukowej [ur. Dziadosz, Doroty; Krzanowskiej, Agnieszki; Szlachty, Agnieszki]. Szczecin: Volumina. pl Daniel Krzanowski, 587–596.
- Zinkiewicz-Tomanek, Bożena. 2018. *Ukraińsko-polskie niepełne paralele leksykalne i gramatyczne jako źródło interferencji*. U: *Wokół homonimii międzyjęzykowej* [ur. Majewska, Małgorzata]. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 159–173.

Does laska mean 'stick', 'flatter' or 'sensitivity'? On Croatian-Polish-Russian approximates

The aim of the paper is to present Croatian-Polish-Russian approximates. The research material comes from *The Russian-Polish Dictionary of Lexical Parallels* by Volodymyr Dubiczynski and the monograph *Lažni prijatelji* by Kristian Lewis as well as from our observations of spoken language. Our comparative analysis is conducted from a lexical and semantic point of view. An innovative description method is used to discuss the problem of approximation. We do not use different dictionary definitions as they are presented in contemporary dictionaries, but we provide semantic equivalents of individual approximates. 42 examples of Croatian-Polish-Russian approximates have been collected, including 9 examples of full approximates and 33 examples of partial approximates. The presented considerations are only an introduction to further research. Approximates in the three languages undoubtedly deserve a more detailed analysis.

Keywords: approximates, vocabulary, semantics, Croatian, Polish, Russian

